

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 187 (XXXI) — Nr. 197

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Marti, 12 martie 2019

SUMAR

<u>Nr.</u>	<u>Pagina</u>
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE	
Decizia nr. 811 din 6 decembrie 2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 413 din Codul de procedură civilă, ale art. 26 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru și ale ordonanței de urgență în ansamblul său, precum și ale art. 29 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale.....	2-5
ORDONANȚE ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI	
14. — Ordonanță de urgență pentru aprobarea plafoanelor unor indicatori specificați în cadrul fiscal-bugetar pe anul 2019	6-8
ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE	
232. — Ordin al viceprim-ministrului, ministrul mediului, pentru modificarea și completarea Ghidului de finanțare a Programului privind instalarea sistemelor de panouri fotovoltaice pentru producerea de energie electrică, în vederea acoperirii necesarului de consum și livrării surplusului în rețeaua națională, aprobat prin Ordinul viceprim-ministrului, ministrul mediului, nr. 1.287/2018	8-9
ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE	
Decizia nr. 6 din 11 februarie 2019 (Completul competent să judece recursul în interesul legii).....	10-16

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ****DECIZIA Nr. 811**

din 6 decembrie 2018

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 413 din Codul de procedură civilă, ale art. 26 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru și ale ordonanței de urgență în ansamblul său, precum și ale art. 29 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Andreea Costin	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Ioan-Sorin-Daniel Chiriazii.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 26 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, art. 413 din Codul de procedură civilă și art. 29 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, excepție ridicată de Asociația de Locatari nr. 761 din Galați în Dosarul nr. 612/44/2017/a1 al Curții de Apel Galați — Secția contencios administrativ și fiscal și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 2.669D/2017.

2. La apelul nominal lipsesc părțile. Procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Președintele dispune a se face apelul și în Dosarul nr. 63D/2018, având ca obiect excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru și art. 29 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, excepție ridicată de Marin Frunză în Dosarul nr. 411/44/2017/A1/a1.1.1 al Curții de Apel Galați — Secția conflicte de muncă și asigurări sociale.

4. La apelul nominal lipsește autorul excepției de neconstituționalitate. Procedura de citare este legal îndeplinită.

5. Curtea, din oficiu, pune în discuție conexarea dosarelor. Reprezentantul Ministerului Public este de acord cu măsura conexării dosarelor. Curtea, având în vedere obiectul excepției de neconstituționalitate ridicată în dosarele sus-menționate, în temeiul art. 53 alin. (5) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, dispune conexarea Dosarului nr. 63D/2018 la Dosarul nr. 2.669D/2017, care a fost primul înregistrat.

6. Cauza fiind în stare de judecată, președintele Curții acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care solicită respingerea excepției de neconstituționalitate ca neîntemeiată în ceea ce privește dispozițiile legale referitoare la taxele judiciare de timbru, având în vedere jurisprudența Curții Constituționale, respectiv Decizia nr. 848 din 14 decembrie 2017. În ceea ce privește excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 413 din Codul de procedură civilă și art. 29 din Legea nr. 47/1992

solicită respingerea ca inadmisibilă a acesteia, având în vedere că autorul acesteia, pe de o parte, nu motivează contrarietatea cu Legea fundamentală, iar, pe de altă parte, solicită Curții Constituționale să adauge la lege, ceea ce excedează competenței instanței constituționale.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, constată următoarele:

7. Prin Încheierea din 3 octombrie 2017, pronunțată în Dosarul nr. 612/44/2017/a1, **Curtea de Apel Galați — Secția contencios administrativ și fiscal a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 26 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, art. 413 din Codul de procedură civilă și art. 29 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale**. Excepția a fost invocată de Asociația de Locatari nr. 761 din Galați într-o cauză având ca obiect soluționarea cererii de reexaminare a modului de stabilire a taxei judiciare de timbru aferente unei contestații în anulare.

8. Prin Încheierea din 19 decembrie 2017, pronunțată în Dosarul nr. 411/44/2017/A1/a1.1.1, **Curtea de Apel Galați — Secția conflicte de muncă și asigurări sociale a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru și art. 29 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale**. Excepția a fost invocată de Marin Frunză într-o cauză având ca obiect soluționarea cererii de reexaminare a modului de stabilire a taxei judiciare de timbru aferente cererii de recuzare.

9. **În motivarea excepției de neconstituționalitate** se susține, în esență, că dispozițiile art. 26 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 sunt neconstituționale, întrucât condiționează exercitarea dreptului la apărare de plata taxei judiciare de timbru prealabil exercitării contestației în anulare, iar ordonanța de urgență, în ansamblul său, este neconstituțională în măsura în care exclude posibilitatea scutirii de la plata taxei judiciare de timbru a acțiunilor și căilor de atac formulate în cadrul litigiilor de muncă.

10. În ceea ce privește dispozițiile art. 413 din Codul de procedură civilă nu se arată în ce mod încalcă dispozițiile constituționale invocate, iar referitor la dispozițiile art. 29 din Legea nr. 47/1992 se apreciază că sunt neconstituționale în măsura în care exclud posibilitatea suspendării judecării cauzei până la soluționarea excepției de neconstituționalitate, precum

și în măsura în care nu îndeplinesc condițiile de claritate, precizie și previzibilitate.

11. **Curtea de Apel Galați — Secția contencios administrativ și fiscal**, contrar dispozițiilor art. 29 alin. (4) din Legea nr. 47/1992, nu își exprimă opinia cu privire la excepția de neconstituționalitate.

12. **Curtea de Apel Galați — Secția conflicte de muncă și asigurări sociale** apreciază că dispozițiile legale criticate sunt constituționale.

13. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierile de sesizare au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

14. **Guvernul**, în Dosarul nr. 2.669D/2017, apreciază că excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 26 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 este neîntemeiată. Se apreciază că excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 413 din Codul de procedură civilă și ale art. 29 din Legea nr. 47/1992 este, în principal, inadmisibilă și, în subsidiar, neîntemeiată.

15. **Avocatul Poporului**, în Dosarul nr. 63D/2018, consideră că dispozițiile legale criticate sunt constituționale.

16. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierile de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

17. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

18. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl reprezintă dispozițiile art. 413 din Codul de procedură civilă, ale art. 26 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 392 din 29 iunie 2013, cu modificările și completările ulterioare, precum și ale ordonanței de urgență în ansamblul său și ale art. 29 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 807 din 3 decembrie 2010. Dispozițiile legale criticate au următorul cuprins:

— Art. 413 din Codul de procedură civilă: „(1) *Instanța poate suspenda judecata:*

1. *când dezlegarea cauzei depinde, în tot sau în parte, de existența ori inexistența unui drept care face obiectul unei alte judecări;*

2. *când s-a început urmărirea penală pentru o infracțiune care ar avea o înrâurire hotărâtoare asupra hotărârii ce urmează să se dea, dacă legea nu prevede altfel;*

3. *în alte cazuri prevăzute de lege.*

(2) *Suspendarea va dura până când hotărârea pronunțată în cauza care a provocat suspendarea a devenit definitivă.*

(3) *Cu toate acestea, instanța poate reveni motivat asupra suspendării, dacă se constată că partea care a cerut-o nu are un comportament diligent în cadrul procesului care a determinat*

suspendarea, tergiversând soluționarea acestuia, ori dacă urmărirea penală care a determinat suspendarea durează mai mult de un an de la data la care a intervenit suspendarea, fără a se dispune o soluție în acea cauză.”;

— Art. 26 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013: „(1) *Pentru formularea contestației în anulare se datorează taxa de 100 lei.”;*

— Art. 29 din Legea nr. 47/1992: „(1) *Curtea Constituțională decide asupra excepțiilor ridicate în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial privind neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe ori a unei dispoziții dintr-o lege sau dintr-o ordonanță în vigoare, care are legătură cu soluționarea cauzei în orice fază a litigiului și oricare ar fi obiectul acestuia.*

(2) *Excepția poate fi ridicată la cererea uneia dintre părți sau, din oficiu, de către instanța de judecată ori de arbitraj comercial. De asemenea, excepția poate fi ridicată de procuror în fața instanței de judecată, în cauzele la care participă.*

(3) *Nu pot face obiectul excepției prevederile constatate ca fiind neconstituționale printr-o decizie anterioară a Curții Constituționale.*

(4) *Sesizarea Curții Constituționale se dispune de către instanța în fața căreia s-a ridicat excepția de neconstituționalitate, printr-o încheiere care va cuprinde punctele de vedere ale părților, opinia instanței asupra excepției, și va fi însoțită de dovezile depuse de părți. Dacă excepția a fost ridicată din oficiu, încheierea trebuie motivată, cuprinzând și susținerile părților, precum și dovezile necesare. Odată cu încheierea de sesizare, instanța de judecată va trimite Curții Constituționale și numele părților din proces cuprinzând datele necesare pentru îndeplinirea procedurii de citare a acestora.*

(5) *Dacă excepția este inadmisibilă, fiind contrară prevederilor alin. (1), (2) sau (3), instanța respinge printr-o încheiere motivată cererea de sesizare a Curții Constituționale. Încheierea poate fi atacată numai cu recurs la instanța imediat superioară, în termen de 48 de ore de la pronunțare. Recursul se judecă în termen de 3 zile.”*

19. În opinia autorilor excepției de neconstituționalitate, dispozițiile legale criticate încalcă prevederile constituționale ale art. 1 alin. (3) și (5) privind valorile supreme ale statului de drept și obligativitatea respectării Constituției, a supremației sale și a legilor, art. 11 privind dreptul internațional și dreptul intern, art. 15 privind universalitatea, art. 16 privind egalitatea în drepturi, art. 21 privind accesul liber la justiție astfel cum acesta se interpretează și prin prisma art. 6 privind dreptul la un proces echitabil din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, art. 24 privind dreptul la apărare, art. 51 privind dreptul de petiționare, art. 124 privind înfăptuirea justiției și art. 126 privind instanțele judecătorești. De asemenea, se invocă și dispozițiile art. 13 privind dreptul la un recurs efectiv, art. 14 privind interzicerea discriminării și art. 17 privind interzicerea abuzului de drept din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și dispozițiile art. 1—10 și art. 30 din Declarația Universală a Drepturilor Omului.

20. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că autoarea acesteia se limitează la invocarea neconstituționalității art. 413 din Codul de procedură civilă din perspectiva respingerii cererii de suspendare a judecării cererii de reexaminare a taxei judiciare de timbru până la soluționarea de către instanța constituțională a excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 26 alin. (1) din Ordonanța

de urgență a Guvernului nr. 80/2013, fără a motiva însă în concret excepția de neconstituționalitate.

21. În aceste condiții, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 413 din Codul de procedură civilă urmează a fi respinsă ca inadmisibilă. Dacă ar proceda la examinarea excepției de neconstituționalitate motivate într-o asemenea manieră eliptică, instanța de control constituțional s-ar substitui autorului acesteia în formularea unor critici de neconstituționalitate, ceea ce ar echivala cu un control efectuat din oficiu, inadmisibil însă în condițiile în care art. 29 alin. (4) din Legea nr. 47/1992 precizează că „*sesizarea Curții Constituționale se dispune de către instanța în fața căreia s-a ridicat excepția de neconstituționalitate, printr-o încheiere care va cuprinde punctele de vedere ale părților, opinia instanței asupra excepției, și va fi însoțită de dovezile depuse de părți*”.

22. În continuare, Curtea reține că dispoziția cuprinsă în art. 29 din Legea nr. 47/1992, care permitea suspendarea judecării cauzelor până la soluționarea excepției de neconstituționalitate, a fost abrogată prin art. I pct. 3 din Legea nr. 177/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a Codului de procedură civilă și a Codului de procedură penală al României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 672 din 4 octombrie 2010, soluția legislativă de abrogare fiind supusă controlului de constituționalitate în numeroase rânduri.

23. Prin Decizia nr. 1.476 din 8 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 36 din 17 ianuarie 2012, Curtea a reținut, în esență, că opțiunea legiuitorului în sensul abrogării măsurii suspendării de drept se întemeiază pe faptul că invocarea excepțiilor de neconstituționalitate de către părți este folosită de multe ori ca modalitate de a întârzia judecarea cauzelor. În condițiile în care scopul măsurii suspendării de drept a judecării cauzelor la instanțele de fond a fost acela de a asigura părților o garanție procesuală în exercitarea dreptului la un proces echitabil și dreptului la apărare, prin eliminarea posibilității judecării cauzei în temeiul unei dispoziții legale considerate a fi neconstituționale, realitatea a dovedit că această măsură s-a transformat, în majoritatea cazurilor, într-un instrument menit să tergiverseze soluționarea cauzelor aflate pe rolul instanțelor judecătorești. Reglementarea a încurajat abuzul de drept procesual și arbitrarul într-o formă care nu poate fi sancționată, atâta vreme cât suspendarea procesului este privită ca o consecință imediată și necesară a exercitării accesului liber la justiție. Astfel, scopul primordial al controlului de constituționalitate — interesul general al societății de a asana legislația în vigoare de prevederile afectate de vicii de neconstituționalitate — a fost pervertit într-un scop eminamente personal, al unor părți litigante, care au folosit excepția de neconstituționalitate drept pretext pentru amânarea soluției pronunțate de instanța în fața căreia a fost dedus litigiul. Or, Curtea a constatat că, prin adoptarea Legii nr. 177/2010, voința legiuitorului este aceea de a elimina invocarea excepției de neconstituționalitate în alt scop decât cel prevăzut de Constituție și lege, preîntâmpinând, pentru viitor, exercitarea abuzivă de către părți a acestui drept procesual. Mai mult, măsura adoptată este clară și previzibilă și asigură echilibrul procesual între persoane cu interese contrare, fiind menită să garanteze egalitatea de arme a acestora, prin determinarea cadrului legal de exercitare a drepturilor lor legitime.

24. Referitor la dispozițiile art. 26 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013, Curtea reține faptul că acestea impun reclamantului obligația de a achita o taxă

judiciară de timbru în cuantum fix pentru acțiunile care privesc contestația în anulare. Nicio dispoziție constituțională nu interzice stabilirea taxelor de timbru în justiție, fiind, astfel, justificat ca persoanele care se adresează autorităților judecătorești să contribuie la acoperirea cheltuielilor prilejuate de realizarea actului de justiție. Astfel, regula este cea a timbrării acțiunilor în justiție, excepțiile fiind posibile numai în măsura în care sunt stabilite de legiuitor. Cheltuielile ocazionate de înfăptuirea actului de justiție sunt cheltuieli publice, la a căror acoperire, potrivit art. 56 din Constituție, cetățenii sunt obligați să contribuie prin impozite și taxe, stabilite în condițiile legii, iar impozitele, taxele și orice alte venituri ale bugetului de stat și ale bugetului asigurărilor sociale de stat se stabilesc numai prin lege, fiind, așadar, la latitudinea legiuitorului să stabilească scutiri de taxe ori impozite sau, dimpotrivă, să instituie asemenea taxe astfel cum este cea criticată în prezenta cauză; în același sens este, de altfel, și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, prin care s-a statuat că o caracteristică a principiului accesului liber la justiție este aceea că nu este un drept absolut — Hotărârea din 28 mai 1985, pronunțată în Cauza *Ashingdane împotriva Regatului Unit*, paragraful 57 (a se vedea în acest sens Decizia nr. 124 din 3 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 329 din 28 aprilie 2016, paragraful 22).

25. Curtea a reținut că, deoarece plata taxelor judiciare de timbru este o condiție legală pentru începerea proceselor civile, obligația la plata anticipată a acestora (în unele cazuri, până la un termen ulterior, stabilit de instanța judecătorească) este justificată, ca și sancțiunea anulării acțiunii sau cererii, în caz de neplată a acestora. La finalul procesului judiciar, sarcina suportării cheltuielilor judiciare, inclusiv a celor constând în plata taxelor judiciare de timbru, revine persoanei care a căzut în pretenții sau care, în cauzele nelitigioase, a beneficiat de prestațiile efectuate, în condițiile legii, de organele de justiție (a se vedea în acest sens Decizia nr. 881 din 15 decembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 187 din 14 martie 2016, paragraful 16).

26. Ultimul aspect criticat se referă la faptul că Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 exclude posibilitatea scutirii de la plata taxei judiciare de timbru a acțiunilor și a căilor de atac formulate în cadrul litigiilor de muncă. Curtea reține că această critică de neconstituționalitate a fost formulată într-o cauză având ca obiect pretenții de natură salarială cu ocazia stabilirii taxei judiciare de timbru în valoare de 200 lei, câte 100 lei pentru fiecare judecător recuzat, conform art. 9 lit. a) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013. Examinând aceste susțineri, Curtea observă faptul că nu este indicată în mod punctual vreo dispoziție din cadrul ordonanței de urgență. Astfel, potrivit art. 270 coroborat cu art. 266 din Legea nr. 53/2003 — Codul muncii, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 345 din 18 mai 2011, sunt scutite de la plata taxei judiciare de timbru cauzele privind jurisdicția muncii care are ca obiect soluționarea conflictelor de muncă cu privire la încheierea, executarea, modificarea, suspendarea și încetarea contractelor individuale sau, după caz, colective de muncă, precum și a cererilor privind raporturile juridice dintre partenerii sociali. Obiectul cauzei în care a fost invocată excepția de neconstituționalitate vizează soluționarea cererii de reexaminare a taxei judiciare de timbru stabilite ca urmare a formulării cererii de recuzare care reprezintă un incident procedural în cadrul procesului de fond. Prin urmare, Curtea reține că exceptarea de la plata taxei judiciare de timbru a cererilor privind jurisdicția

muncii se aplică indiferent de titularul cererii de chemare în judecată sau de obiectul acțiunii, însă în ipoteza normei nu se includ și incidentele procedurale, specifice parcurgerii procedurii juridictionale, așa cum este cererea de recuzare, formulate în cadrul procesului, care, deși sunt în legătură cu soluționarea unui litigiu de muncă, nu reprezintă ele însele un astfel de conflict.

27. Așadar, obligația plății taxelor judiciare de timbru, ca una dintre condițiile sesizării legale a instanțelor judecătorești, este prevăzută de norme procedurale, a căror adoptare, potrivit prevederilor art. 126 alin. (2) din Constituție, intră în competența exclusivă a legiuitorului. Legiuitorul are opțiunea liberă în determinarea cererilor pentru care trebuie plătite taxe judiciare de timbru, a cuantumului acestora, precum și a părților care au obligația să le plătească, în raport cu obiectul acțiunilor sau al cererilor.

28. Impunerea prin lege a unor exigențe, cum ar fi plata unor taxe, pentru valorificarea de către titular a dreptului său subiectiv, chiar dacă, în aparență, constituie o îngrădire a accesului liber la justiție, are o solidă și indiscutabilă justificare prin prisma finalității urmărite, constând în limitarea în timp a stării de incertitudine în derularea raporturilor juridice și în restrângerea posibilităților de exercitare abuzivă a respectivului drept.

29. În legătură cu scopul stabilirii taxelor judiciare de timbru, instanța europeană a reținut că restricția dreptului de acces la justiție urmărește un scop legitim, vizând, în esență, buna administrare a justiției.

30. Astfel, prin Hotărârea din 7 februarie 2008, pronunțată în Cauza *Beian împotriva României* (nr. 2), paragrafele 25—27, s-au reafirmat coordonatele dreptului de acces la o instanță, în sensul că dreptul de a sesiza tribunalul, ca un element esențial al dreptului la un tribunal, nu este absolut, ci poate fi limitat prin

lege, dar este necesar să existe un raport de proporționalitate rezonabil între mijloacele utilizate și scopul urmărit. Prin urmare, obligația de a plăti taxa de timbru, în cauzele civile, nu trebuie să reprezinte prin ea însăși o restrângere a dreptului de acces la un tribunal, a cărui întindere se stabilește în funcție de totalul sumei prevăzute cu titlu de taxă, apreciate în contextul circumstanțelor unei cauze date (solvabilitatea reclamantului și etapa procedurală în care este impusă obligația în chestiune), fără ca suma fixată cu acest titlu să atingă însăși substanța dreptului de acces la un tribunal.

31. De altfel, în situația în care justițiabilul nu poate face față cheltuielilor unui proces sau celor pe care le implică obținerea unor consultații juridice în vederea apărării unui drept ori interes legitim în justiție, legiuitorul a instituit posibilitatea de a obține scutiri, reduceri, amânări sau eșalonări de la plata taxelor judiciare de timbru, în condițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 327 din 25 aprilie 2008. Această reglementare vizează tocmai situațiile în care partea nu poate face față cheltuielilor unui proces din cauza lipsei mijloacelor materiale, constituind chiar o garanție a liberului acces la justiție.

32. În fine, în ceea ce privește problema clarității și previzibilității stabilirii și achitării taxelor, s-a admis faptul că dreptul național român prevede cu claritate ipotezele în care este datorată taxa de timbru, modalitățile sale de calcul și consecințele în caz de neplată, reclamantul putându-se aștepta, în mod rezonabil, ca aceste reguli să fie aplicate.

33. Pentru considerentele expuse, Curtea apreciază că obligația și modalitatea de plată a taxelor judiciare de timbru prevăzute de prevederile legale criticate nu sunt de natură să îngrădească dispozițiile constituționale invocate.

34. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Respinge, ca inadmisibilă, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 413 din Codul de procedură civilă, excepție ridicată de Asociația de Locatari nr. 761 din Galați în Dosarul nr. 612/44/2017/a1 al Curții de Apel Galați — Secția contencios administrativ și fiscal.

2. Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Asociația de Locatari nr. 761 din Galați și Marin Frunză în dosarele nr. 612/44/2017/a1 și nr. 411/44/2017/A1/a1.1.1 ale Curții de Apel Galați — Secția contencios administrativ și fiscal și Curții de Apel Galați — Secția conflicte de muncă și asigurări sociale și constată că dispozițiile art. 26 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru și ale ordonanței de urgență în ansamblul său, precum și ale art. 29 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Curții de Apel Galați — Secția contencios administrativ și fiscal și Curții de Apel Galați — Secția conflicte de muncă și asigurări sociale și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 6 decembrie 2018.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent,
Andreea Costin

ORDONANȚE ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI

GUVERNUL ROMÂNIEI

ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ pentru aprobarea plafoanelor unor indicatori specificați în cadrul fiscal-bugetar pe anul 2019

Având în vedere:

— că aprobarea plafoanelor pe termen mediu pentru anumiți indicatori bugetari permite încurajarea deciziilor de politici sustenabile fiscal, prin cunoașterea principiilor fiscale și a regulilor privind veniturile, cheltuielile, soldul bugetar și datoria publică;

— că aprobarea plafoanelor pe termen mediu pentru anumiți indicatori bugetari prin procedura ordonanței de urgență este absolut necesară pentru promulgarea legii bugetului de stat pe anul 2019;

— că prin Decizia Curții Constituționale a României nr. 128/2019 proiectul legii pentru aprobarea plafoanelor unor indicatori specificați în cadrul fiscal-bugetar pe anul 2019 a fost declarat neconstituțional, invocând nerespectarea procedurii parlamentare de adoptare a legii, iar prin Decizia Curții Constituționale a României nr. 127/2019 proiectul legii bugetului de stat pe anul 2019 a fost declarat constituțional, determinând astfel un blocaj funcțional;

— necesitatea promulgării legii bugetului de stat pe anul 2019 și publicarea în Monitorul Oficial al României, asigurându-se astfel:

- sumele necesare pentru finanțarea programelor guvernamentale, inclusiv a programelor de asistență socială;
- sumele necesare pentru finanțarea programelor guvernamentale și locale de investiții, inclusiv asigurarea sumelor pentru finanțarea obiectivelor noi de investiții;
- sumele necesare implementării măsurii de creștere a cuantumului alocației de stat pentru copii, cu influență directă asupra creșterii nivelului de trai al celor 3,6 milioane de copii ce primesc în prezent alocația de stat;
- fondurile necesare derulării programelor și a schemelor de ajutor de stat pentru întreprinderile mici și mijlocii;
- fondurile necesare pentru susținerea producătorilor agricoli;
- sumele necesare derulării proiectelor finanțate din fonduri europene;
- necesitatea încheierii de către Casa Națională de Asigurări de Sănătate de contracte cost-volum/cost-volum-rezultat, ce asigură tratamentul cu medicamente noi/inovative pentru oncologie, diabet și hepatită;
- necesitatea alocării impozitului pe venit în procent de 100% unităților administrativ-teritoriale cu consecința majorării veniturilor bugetelor locale,

ținând seama de faptul că nepromovarea în regim de urgență a prezentului act normativ va duce la întârzierea intrării în vigoare a legii bugetului de stat pe anul 2019, ce ar avea drept consecințe negative următoarele:

— întârzierea programelor guvernamentale necesare bunului mers al administrației publice, mediului economic, precum și realizării programelor de asistență socială;

— blocarea finanțării programelor guvernamentale și locale de investiții, precum și finanțării obiectivelor noi de investiții;

— afectarea negativă a veniturilor bugetelor locale ale unităților administrativ-teritoriale prin nealocarea impozitului pe venit în procent de 100% acestora;

— blocarea măsurii de creștere a cuantumului alocației de stat pentru copii, cu influență directă asupra creșterii nivelului de trai al celor 3,6 milioane de copii ce primesc în prezent alocația de stat;

— imposibilitatea încheierii de către Casa Națională de Asigurări de Sănătate de contracte cost-volum/cost-volum-rezultat, ce asigură tratamentul cu medicamente noi/inovative pentru oncologie, diabet și hepatită;

— aprobarea cu întârziere a formelor de sprijin de susținere a producătorilor agricoli;

— aprobarea cu întârziere a programelor și a schemelor de ajutor de stat pentru întreprinderile mici și mijlocii;

— întârzieri în implementarea fondurilor europene;

— lansarea cu întârziere a programelor și proiectelor de cercetare, cu impact asupra sectorului de cercetare-dezvoltare și inovare;

— întârzierea plății hotărârilor judecătorești pentru personalul din învățământul preuniversitar și universitar de stat, în considerarea faptului că toate aceste elemente vizează interesul public general și constituie situații de urgență și

extraordinare a căror reglementare nu poate fi amânată,

în temeiul art. 115 alin. (4) din Constituția României, republicată,

Guvernul României adoptă prezenta ordonanță de urgență.

Art. 1. — Prezenta ordonanță de urgență aprobă plafoanele unor indicatori specificați în cadrul fiscal-bugetar, potrivit dispozițiilor art. 26 alin. (2) și art. 29 alin. (1) din Legea responsabilității fiscal-bugetare nr. 69/2010, republicată, precum și plafoanele prevăzute la art. 1 alin. (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018 privind instituirea unor măsuri în domeniul investițiilor publice și a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene, cu completările ulterioare.

Art. 2. — (1) Plafonul soldului bugetului general consolidat, exprimat ca procent în produsul intern brut, este în anul 2019 de -2,76%, iar în anul 2020 de -2,33%.

(2) Plafonul cheltuielilor de personal ale bugetului general consolidat, exprimat ca procent în produsul intern brut, este de 10,0% în anul 2019 și de 9,7% în anul 2020.

Art. 3. — (1) Plafonul privind datoria publică, conform metodologiei Uniunii Europene, pentru sfârșitul anului 2019, este de 40% din produsul intern brut.

(2) În anul 2019, plafoanele privind finanțările rambursabile, care pot fi contractate de către unitățile/subdiviziunile administrativ-teritoriale, precum și cele privind tragerile din finanțările rambursabile contractate sau care urmează a fi contractate de către unitățile/subdiviziunile administrativ-teritoriale sunt în sumă de 1.200 milioane lei fiecare. Valoarea aferentă finanțărilor rambursabile, care poate fi autorizată pentru o unitate/subdiviziune administrativ-teritorială, este de maximum 100 milioane lei anual.

(3) Plafoanele prevăzute la alin. (2) nu cuprind finanțările rambursabile destinate refinanțării datoriei publice locale, finanțările rambursabile destinate proiectelor care beneficiază de fonduri externe nerambursabile de la Uniunea Europeană și

nici pe cele destinate proiectelor care beneficiază de fonduri externe nerambursabile de la donatori europeni în cadrul programelor interguvernamentale.

(4) Plafonul privind emiterea de garanții de către Guvern, prin Ministerul Finanțelor Publice, și de către unitățile/subdiviziunile administrativ-teritoriale, pentru anul 2019, este de 8.000 milioane lei.

(5) Prin derogare de la prevederile art. 6 și 7 din Legea nr. 69/2010, republicată, în anul 2019, plafoanele nominale ale cheltuielilor totale și ale cheltuielilor de personal, stabilite potrivit dispozițiilor art. 29 alin. (1) lit. g) din aceeași lege, sunt prevăzute în anexa nr. 1.

(6) Prin derogare de la prevederile art. 6 și 7 din Legea nr. 69/2010, republicată, în anul 2019, sunt stabilite plafoanele nominale ale soldurilor bugetului general consolidat, bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat, bugetelor fondurilor speciale și ale altor bugete componente ale bugetului general consolidat și sunt prevăzute în anexa nr. 2.

(7) În anul 2019, plafonul soldului primar al bugetului general consolidat este de minus 14.838,6 milioane lei.

Art. 4. — (1) Obiectivul bugetar pe termen mediu este reprezentat de atingerea unui nivel al soldului structural anual al administrației publice de -1% din produsul intern brut.

(2) Prin derogare de la prevederile art. 26 alin. (3) din Legea nr. 69/2010, republicată, prezentul act normativ nu prevede calea de ajustare către obiectivul bugetar pe termen mediu prevăzut la alin. (1), iar nivelul plafoanelor soldului structural anual al administrației publice este prevăzut în anexa nr. 3. Ajustarea soldului structural anual al administrației publice se face începând cu anul 2021.

(3) În anul 2019, prevederile art. 14 alin. (1) din Legea nr. 69/2010, republicată, nu se aplică.

Art. 5. — Ordonatorii principali de credite ai bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat și bugetelor fondurilor speciale vor elabora propunerile de cheltuieli bugetare, în concordanță cu prevederile Legii nr. 69/2010, republicată, precum și cu încadrarea în plafoanele prevăzute în prezenta ordonanță de urgență.

Art. 6. — În anul 2019, plafoanele de contractare și de tragere acordate din disponibilitățile contului curent general al Trezoreriei Statului la solicitarea Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză, pentru finanțarea proiectelor de investiții în cadrul Fondului de Dezvoltare și Investiții, sunt fiecare în sumă de 5.000 milioane lei.

Art. 7. — Anexele nr. 1—3 fac parte integrantă din prezenta ordonanță de urgență.

PRIM-MINISTRU
VASILICA-VIORICA DÂNCILĂ

Contrasemnează:

p. Ministrul finanțelor publice,
Daniela Pescaru,
secretar de stat

Viceprim-ministru, ministrul dezvoltării regionale
și administrației publice,

Vasile-Daniel Suci
Ministrul afacerilor externe,
Teodor-Viorel Meleşcanu

p. Ministrul delegat pentru afaceri europene,
Alexandru-Victor Micula,
secretar de stat

Secretarul general al Guvernului,
Toni Greblă

Președintele Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză,
Ion Ghizdeanu

București, 12 martie 2019.
Nr. 14.

ANEXA Nr. 1

Plafoane nominale ale cheltuielilor totale și ale cheltuielilor de personal pe anul 2019*)

— milioane lei —

	Cheltuieli totale	din care:
		Cheltuieli de personal
Bugetul general consolidat	337.207,3	102.420,1
Bugetul de stat	176.176,5	52.926,8
Bugetul general centralizat al unităților administrativ-teritoriale**)	73.541,1	30.734,0
Bugetul asigurărilor sociale de stat	68.892,3	323,5
Bugetul asigurărilor pentru șomaj	879,0	140,0
Bugetul Fondului național unic de asigurări sociale de sănătate**)	39.110,0	283,0
Bugetul instituțiilor/activităților finanțate integral și/sau parțial din venituri proprii**)	30.222,0	17.316,0
Alte bugete componente ale bugetului general consolidat**)	6.700,1	696,8

*) Nu includ asistența financiară din partea Uniunii Europene sau alți donatori.

***) Estimări.

**Plafoanele nominale ale soldului bugetului general consolidat și ale principalelor bugete componente
pentru anul 2019**

— milioane lei —

Bugetul general consolidat	-28.248,7
din care:	
Bugetul de stat	-38.287,3
Bugetul asigurărilor sociale de stat	2.951,2
Bugetul Fondului național unic de asigurări sociale de sănătate	73,8
Bugetul asigurărilor pentru șomaj	1.207,4
Bugetul instituțiilor/activităților finanțate integral și/sau parțial din venituri proprii	1.528,6

ANEXA Nr. 3

Plafoanele soldului structural anual al administrației publice

% din PIB

	2016	2017	2018*)	2019*)	2020*)	2021*)
Sold structural anual al administrației publice	-2,2	-3,4	-3,03	-2,97	-3,03	-2,77

*) Estimări.

ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE

MINISTERUL MEDIULUI

ORDIN

**pentru modificarea și completarea Ghidului de finanțare a Programului
privind instalarea sistemelor de panouri fotovoltaice pentru producerea de energie electrică,
în vederea acoperirii necesarului de consum și livrării surplusului în rețeaua națională,
aprobat prin Ordinul viceprim-ministrului, ministrul mediului, nr. 1.287/2018**

Luând în considerare Referatul de aprobare al Administrației Fondului pentru Mediu nr. 353/CB din 7.03.2019 pentru modificarea și completarea Ghidului de finanțare a Programului privind instalarea sistemelor de panouri fotovoltaice pentru producerea de energie electrică, în vederea acoperirii necesarului de consum și livrării surplusului în rețeaua națională, aprobat prin Ordinul viceprim-ministrului, ministrul mediului, nr. 1.287/2018,

în temeiul prevederilor art. 12 alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 115/2011 privind stabilirea cadrului instituțional și autorizarea Guvernului, prin Ministerul Finanțelor Publice, de a scoate la licitație certificatele de emisii de gaze cu efect de seră atribuite României la nivelul Uniunii Europene, aprobată prin Legea nr. 163/2012, cu modificările și completările ulterioare, precum și ale art. 13 alin. (4) din Hotărârea Guvernului nr. 19/2017 privind organizarea și funcționarea Ministerului Mediului și pentru modificarea unor acte normative, cu modificările și completările ulterioare,

viceprim-ministrul, ministrul mediului, emite prezentul ordin.

Art. I. — Ghidul de finanțare a Programului privind instalarea sistemelor de panouri fotovoltaice pentru producerea de energie electrică, în vederea acoperirii necesarului de consum și livrării surplusului în rețeaua națională, aprobat prin Ordinul viceprim-ministrului, ministrul mediului, nr. 1.287/2018, publicat în Monitorul

Oficial al României, Partea I, nr. 1.061 din 14 decembrie 2018, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 11, litera i) se modifică și va avea următorul cuprins:

„i) a executat lucrări de instalare sau a prestat servicii de întreținere/mentenanță a sistemelor de panouri fotovoltaice;”.

2. La articolul 12, litera j) se modifică și va avea următorul cuprins:

„j) documente din care rezultă executarea lucrărilor de instalare sau prestarea serviciilor de întreținere/mentenanță a sistemelor de panouri fotovoltaice, însușite de beneficiarii lucrărilor/serviciilor respective, în copii certificate «conform cu originalul»;

3. La articolul 12, litera k) se modifică și va avea următorul cuprins:

„k) raport per salariat extras din REVISAL de unde să rezulte că are personal angajat specializat în instalarea de sisteme de panouri fotovoltaice (cod COR 741103 — REVISAL) și inginer profil electric (cod COR 2151 — REVISAL), însușite prin semnătură de către instalator, în original.”

4. La articolul 13, alineatul (5) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(5) În cazul în care se constată neclarități în documentele depuse sau vreun document dintre cele cuprinse în dosarul de validare este incomplet, prezintă neconcordanțe sau a fost depus într-o altă formă decât cea prevăzută de ghid, Autoritatea aduce la cunoștință instalatorilor, prin publicarea pe site-ul propriu, motivele invalidării, iar aceștia, în termen de 5 zile lucrătoare de la publicare, au posibilitatea de a completa/transmite documentele inițiale în forma corectă și/sau a clarificărilor, cu condiția ca documentele și/sau clarificările să dovedească eligibilitatea solicitantului la data depunerii cererii de validare.”

5. La articolul 13, după alineatul (7) se introduce un nou alineat, alineatul (8), cu următorul cuprins:

„(8) În cazul în care unui dosar i se aplică atât prevederile alin. (5), cât și ale alin. (7), acesta va fi respins.”

6. La articolul 21, litera f) se modifică și va avea următorul cuprins:

„f) în situația în care informațiile din cererea de finanțare nu corespund, în parte sau în totalitate, cu cele cuprinse în extrasul de carte funciară, se va prezenta un document emis de unitatea administrativ-teritorială, în original sau copie, prin care să se realizeze corespondența datelor respective;”

7. La articolul 21, după litera e) se introduce o nouă literă, litera e¹), cu următorul cuprins:

„e¹) copia cărții funciare colective, din care să rezulte maximum două unități individuale trecute pe aceeași carte funciară, care adunate să fie egale cu 1 (un) întreg, în cazul imobilelor construcții, dintre care unele părți sunt comune, iar restul sunt proprietăți individuale, pentru care se întocmesc o carte funciară colectivă și câte o carte funciară individuală;”

8. La articolul 27, punctele 1 și 4 se modifică și vor avea următorul cuprins:

„1. factura emisă beneficiarului final de către instalatorul validat, în original;

4. procesul-verbal de recepție însoțit de o anexă din care să reiasă îndeplinirea caracteristicilor tehnice ale componentelor sistemului de panouri fotovoltaice prevăzute la art. 20, în copie certificată «conform cu originalul»;

9. La articolul 28, alineatul (1) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(1) În factura fiscală emisă beneficiarului final, instalatorul validat trebuie să evidențieze prețul de vânzare și, distinct, să facă mențiunea «... lei, se suportă de către Autoritate, prin Programul privind instalarea sistemelor de panouri fotovoltaice pentru producerea de energie electrică, în vederea acoperirii necesarului de consum și livrării surplusului în rețeaua națională.»

10. La anexa nr. 1, litera c) se modifică și va avea următorul cuprins:

„c) avem/nu avem deschis la Trezoreria Statului contul 50.70.24 «Disponibil din sume alocate din Fondul pentru mediu reprezentând finanțare sau cofinanțare nerambursabilă a proiectelor pentru protecția mediului», însă ne angajăm ca, în situația validării societății noastre, să deschidem acest cont până cel mai târziu la data perfectării contractului de participare în vederea decontării cu AFM și să prezentăm actul doveditor, în copie;”

11. La anexa nr. 1, litera i) se abrogă.

12. La anexa nr. 1, nota se abrogă.

13. La anexa nr. 3 punctul III, litera e) se abrogă.

14. La anexa nr. 3 punctul III, litera j) se modifică și va avea următorul cuprins:

„j) sistemul de panouri fotovoltaice pentru care solicit finanțarea va respecta toate criteriile tehnice de eligibilitate solicitate prin ghidul de finanțare;”

15. La anexa nr. 3 punctul III, al doilea paragraf se modifică și va avea următorul cuprins:

„Subsemnatul declar că am luat cunoștință de prevederile Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare, privind falsul în declarații și îmi asum responsabilitatea datelor conținute în cererea de finanțare și în toate celelalte documente cuprinse în dosarul de finanțare depus, garantând, de asemenea, că datele furnizate sunt actuale, reale, corecte și complete.”

16. La anexa nr. 3 punctul III, al treilea paragraf se abrogă.

Art. II. — Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Viceprim-ministru, ministrul mediului,
Grațiana Leocadia Gavrilescu

ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

COMPLETUL COMPETENT SĂ JUDECE RECURSUL ÎN INTERESUL LEGII

DECIZIA Nr. 6

din 11 februarie 2019

Dosar nr. 2.960/1/2018

Gabriela Elena Bogasiu — vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție — președintele completului
 Laura-Mihaela Ivanovici — președintele Secției I civile
 Eugenia Voicheci — președintele Secției a II-a civile
 Corina-Alina Corbu — președintele Secției de contencios administrativ și fiscal
 Daniel Grădinaru — președintele Secției penale
 Carmen Elena Popoiag — judecător la Secția I civilă
 Alina Iuliana Țuca — judecător la Secția I civilă
 Cristina Petronela Văleanu — judecător la Secția I civilă
 Eugenia Pușcașiu — judecător la Secția I civilă
 Nina Ecaterina Grigoraș — judecător la Secția I civilă
 Sorinela Alina Macavei — judecător la Secția I civilă
 Aurelia Rusu — judecător la Secția I civilă
 Bianca Elena Țândărescu — judecător la Secția I civilă
 Minodora Condoiu — judecător la Secția a II-a civilă
 Roxana Popa — judecător la Secția a II-a civilă
 Carmen Trănică Teau — judecător la Secția a II-a civilă
 Petronela Iulia Nițu — judecător la Secția a II-a civilă
 Virginia Florentina Duminecă — judecător la Secția a II-a civilă
 Marian Budă — judecător la Secția a II-a civilă
 Mirela Polițeanu — judecător la Secția a II-a civilă
 Iulia Manuela Cîrnu — judecător la Secția a II-a civilă
 Luiza Maria Păun — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
 Daniel Gheorghe Severin — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
 Oana Burnel — judecător la Secția penală
 Dan Andrei Enescu — judecător la Secția penală

prestează întreținere copilului (copiilor) care nu locuiește (locuiesc) împreună cu el”.

Magistratul-asistent referă cu privire la obiectul recursului în interesul legii, precum și cu privire la faptul că la dosar au fost depuse hotărâri definitive contradictorii pronunțate de instanțele judecătorești și raportul întocmit de judecătorii-raportori.

Doamna judecător Gabriela Elena Bogasiu, președintele completului, acordă cuvântul reprezentantului procurorului general asupra recursului în interesul legii.

Rezumând orientările jurisprudențiale, doamna procuror Diana Berlic arată că procurorul general apreciază prima orientare jurisprudențială (în care se consideră că este posibilă compensația obligațiilor de întreținere stabilite în sarcina fiecăruia dintre părinți, atunci când copiii au fost separați, iar fiecare părinte prestează întreținere copilului/copiilor care nu locuiește/locuiesc împreună cu el, sub forma compensației convenționale) ca fiind în litera și spiritul legii. Pornind de la trăsăturile juridice ale obligației de întreținere, astfel cum sunt stabilite de art. 514 din Codul civil, se observă inoperabilitatea compensației legale, generată de caracterul insesizabil al obligației de întreținere, potrivit art. 1.618 lit. c) din Codul civil. Insesizabilitatea creanței nu este însă absolută, ea putând fi urmărită în condițiile art. 729 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă. Din această perspectivă, s-ar putea deduce posibilitatea aplicării compensației legale, numai că, în cauză, nu este îndeplinită condiția caracterului reciproc al datoriilor. Codul civil reglementează numai compensația legală, dispozițiile art. 1.616 și 1.617 privind definiția și condițiile de existență ale acesteia neputând fi aplicate celorlalte forme de compensație — convențională și judiciară — creații ale doctrinei și jurisprudenței. În această materie, libera voință a părinților, exprimată în fața instanței de tutelă, face să opereze compensația convențională, care este posibilă numai dacă este respectat principiul ocrotirii interesului superior al minorului, astfel cum este reglementat de art. 2 din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare (Legea nr. 272/2004). Astfel, orice învoială a părinților poate produce efecte numai cu condiția încuviințării ei de către instanța de tutelă. În alegerea soluției propuse, procurorul general a avut în vedere și faptul că restabilirea echității se poate face admitând posibilitatea compensării obligațiilor de întreținere. Pentru toate aceste considerente, solicită admiterea recursului în interesul legii și pronunțarea unei decizii de unificare a practicii, în sensul arătat.

La întrebarea membrilor completului dacă procurorul general a avut în vedere doar ipoteza compensației convenționale sau acceptă că poate opera și o compensație judiciară, în baza unei hotărâri judecătorești definitive pronunțate de instanța competentă, doamna procuror Diana Berlic arată că procurorul general achiesează la teza compensației convenționale, de care instanța poate lua act sau nu, în funcție de probele administrate în cauză și de principiul interesului superior al copilului.

Doamna judecător Gabriela Elena Bogasiu, președintele completului, declară dezbaterile închise, iar completul de judecată rămâne în pronunțare asupra recursului în interesul legii.

Completul competent să judece recursul în interesul legii ce formează obiectul Dosarului nr. 2.960/1/2018 este constituit conform dispozițiilor art. 516 alin. (2) din Codul de procedură civilă și ale art. 27² alin. (2) lit. a) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare (Regulamentul).

Ședința este prezidată de doamna judecător Gabriela Elena Bogasiu, vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este reprezentat de doamna procuror Diana Berlic.

La ședința de judecată participă doamna magistrat-asistent Elena Adriana Stamatescu, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 27³ din Regulament.

Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul competent să judece recursul în interesul legii a luat în examinare recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție vizând „interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 1.616—1.618 lit. c) raportat la art. 499, art. 514 alin. (1) și (3), art. 515, art. 525 alin. (1), art. 529—531 din Codul civil și art. 729 alin. (3) și (7) din Codul de procedură civilă, referitor la posibilitatea compensării pe cale judiciară a obligațiilor de întreținere datorate de părinți copiilor, atunci când copiii au fost separați, iar fiecare dintre părinți

ÎN ALTA CURTE,

deliberând asupra recursului în interesul legii, constată următoarele:

I. Sesiizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție

1. La data de 9 noiembrie 2018, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție cu soluționarea recursului în interesul legii privind problema de drept menționată anterior.

2. Recursul în interesul legii a fost înregistrat la Înalta Curte de Casație și Justiție la aceeași dată, formându-se Dosarul nr. 2.960/1/2018, cu termen de soluționare la 11 februarie 2019.

II. Obiectul recursului în interesul legii

3. Din cuprinsul recursului în interesul legii declarat, potrivit prevederilor art. 514 din Codul de procedură civilă, de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție rezultă că instanțele de judecată nu au un punct de vedere unitar în ceea ce privește posibilitatea compensării judiciare a obligațiilor de întreținere stabilite în sarcina fiecăruia dintre părinți, atunci când copiii au fost separați, iar fiecare părinte prestează întreținere copilului (copiilor) care nu locuiește (locuiesc) împreună cu el.

III. Prevederile legale supuse interpretării Înaltei Curți de Casație și Justiție

Înalta Curte de Casație și Justiție este chemată să interpreteze, în vederea aplicării unitare, următoarele prevederi legale:

4. Codul civil

Art. 499. — „(1) Tatăl și mama sunt obligați, în solidar, să dea întreținere copilului lor minor, asigurându-i cele necesare traiului, precum și educația, învățătura și pregătirea sa profesională.

(2) Dacă minorul are un venit propriu care nu este îndestulător, părinții au obligația de a-i asigura condițiile necesare pentru creșterea, educarea și pregătirea sa profesională.

(3) Părinții sunt obligați să îl întrețină pe copilul devenit major, dacă se află în continuarea studiilor, până la terminarea acestora, dar fără a depăși vârsta de 26 de ani.

(4) În caz de neînțelegere, întinderea obligației de întreținere, felul și modalitățile executării, precum și contribuția fiecăruia dintre părinți se stabilesc de instanța de tutelă pe baza raportului de anchetă psihosocială.”

Art. 514. — „(1) Obligația de întreținere are caracter personal. (...)

(3) Dreptul la întreținere nu poate fi cedat și nu poate fi urmărit decât în condițiile prevăzute de lege.”

Art. 515. — „Nimeni nu poate renunța pentru viitor la dreptul său la întreținere.”

Art. 525. — „(1) Minorul care cere întreținere de la părinții săi se află în nevoie dacă nu se poate întreține din munca sa, chiar dacă ar avea bunuri. (...)”

Art. 529. — „(1) Întreținerea este datorată potrivit cu nevoia celui care o cere și cu mijloacele celui care urmează a o plăti.

(2) Când întreținerea este datorată de părinte, ea se stabilește până la o pătrime din venitul său lunar net pentru un copil, o treime pentru 2 copii și o jumătate pentru 3 sau mai mulți copii.

(3) Cuantumul întreținerii datorate copiilor, împreună cu întreținerea datorată altor persoane, potrivit legii, nu poate depăși jumătate din venitul net lunar al celui obligat.”

Art. 530. — „(1) Obligația de întreținere se execută în natură, prin asigurarea celor necesare traiului și, după caz, a cheltuielilor pentru educare, învățatură și pregătire profesională.

(2) Dacă obligația de întreținere nu se execută de bunăvoie, în natură, instanța de tutelă dispune executarea ei prin plata unei pensii de întreținere, stabilită în bani.

(3) Pensia de întreținere se poate stabili sub forma unei sume fixe sau într-o cotă procentuală din venitul net lunar al

celui care datorează întreținere. Dispozițiile art. 529 alin. (2) și (3) rămân aplicabile.”

Art. 531. — „(1) Dacă se ivește o schimbare în ceea ce privește mijloacele celui care prestează întreținerea și nevoia celui care o primește, instanța de tutelă, potrivit împrejurărilor, poate mări sau micșora pensia de întreținere sau poate hotărî încetarea plății ei.

(2) Pensia de întreținere stabilită într-o sumă fixă se indexează de drept, trimestrial, în funcție de rata inflației.”

Art. 1.616. — „Datoriile reciproce se sting prin compensație până la concurența celei mai mici dintre ele.”

Art. 1.617. — „(1) Compensația operează de plin drept de îndată ce există două datorii certe, lichide și exigibile, oricare ar fi izvorul lor, și care au ca obiect o sumă de bani sau o anumită cantitate de bunuri fungibile de aceeași natură.

(2) O parte poate cere lichidarea judiciară a unei datorii pentru a putea opune compensația.

(3) Oricare dintre părți poate renunța, în mod expres ori tacit, la compensație.”

Art. 1.618. — „Compensația nu are loc atunci când: (...)

c) are ca obiect un bun insesizabil.”

5. Codul de procedură civilă

Art. 729. — „(...) (3) Veniturile din muncă sau orice alte sume ce se plătesc periodic debitorului și sunt destinate asigurării mijloacelor de existență ale acestuia, în cazul în care sunt mai mici decât cuantumul salariului minim net pe economie, pot fi urmărite numai asupra părții ce depășește jumătate din acest cuantum. (...)”

(7) Alocațiile de stat și indemnizațiile pentru copii, ajutoarele pentru îngrijirea copilului bolnav, ajutoarele de maternitate, cele acordate în caz de deces, bursele de studii acordate de stat, diurnele, precum și orice alte asemenea indemnizații cu destinație specială, stabilite potrivit legii, nu pot fi urmărite pentru niciun fel de datorii.”

IV. Examenul jurisprudențial

6. Din examinarea hotărârilor judecătorești transmise, procurorul general a observat că s-a conturat existența unei practici judiciare neunitare în ceea ce privește problema de drept anterior expusă, fiind identificate două orientări:

A. **Într-o opinie majoritară**, se consideră că este posibilă compensația judiciară a obligațiilor de întreținere stabilite în sarcina fiecăruia dintre părinți, atunci când copiii au fost separați, iar fiecare părinte prestează întreținere copilului (copiilor) care nu locuiește (locuiesc) împreună cu el.

S-a arătat că, potrivit art. 531 alin. (1) din Codul civil, instanța de tutelă va putea mări sau micșora obligația de întreținere sau poate hotărî încetarea ei, după cum se schimbă mijloacele celui care dă întreținerea sau nevoia celui care o primește.

Obligația de întreținere are caracter personal, fiind inseparabil legată atât de persoana celui îndreptățit a o primi, cât și de persoana celui obligat să o presteze. Astfel, creanța de întreținere este exceptată de la regula compensației legale, însă compensația judiciară este posibilă, atunci când unii dintre copii sunt încredințați unui părinte, iar alții, celui alt părinte.

Cum fiecare dintre părinți locuiește cu unul (unii) dintre minori și asigură în natură întreținerea acestuia (acestora), se poate dispune compensarea obligațiilor de întreținere datorate reciproc de părți și, eventual, sistarea obligației de întreținere stabilite în sarcina părintelui care datorează o pensie de întreținere mai mică pentru copilul (copiii) încredințat (încredințați) celui alt părinte.

Totodată, s-a mai reținut că este necesară îndeplinirea condiției ca fiecare dintre părinți să contribuie în mod egal, atât proporțional cu mijloacele sale, cât mai ales cu nevoile concrete ale persoanei față de care se prestează întreținerea (conform art. 529 din Codul civil), instanța fiind datoare să realizeze un echilibru, astfel încât, respectându-se principiul egalității de drepturi, fiecare părinte să contribuie, în ansamblu, proporțional

cu mijloacele sale, iar fiecare dintre copii să primească o întreținere proporțională cu nevoile sale.

Necesitatea creării acestui echilibru rezidă tocmai în a nu exista situații defavorabile, în care unul dintre copii ar avea condiții mai bune de trai deoarece se află în grija unui părinte cu venituri mai mari sau, dimpotrivă, contribuția unuia dintre părinți să fie mai împovăraătoare decât a celui alt din cauza unor venituri mai mici ale sale ori a unor nevoi mai mari ale copilului care locuiește cu el.

În unele dintre aceste cauze, instanțele au constatat că, potrivit art. 1.617 alin. (1) din Codul civil, a operat de drept compensația dintre cele două obligații de plată a pensiei de întreținere, datorile fiind certe, lichide și exigibile.

Majoritatea instanțelor au compensat obligațiile de întreținere, obligând pe fiecare dintre părinți la întreținerea copilului care locuiește cu acesta, în considerarea unor venituri aproximativ egale, de cele mai multe ori la nivelul salariului minim pe economie, determinat statistic.

Este de remarcat și faptul că soluția compensării nu a fost dezbătută și motivată în drept de către instanțe, ci a fost considerată ca firească. Totodată, se poate constata că instanțele care au recurs la această soluție au considerat că ambii părinți sunt obligați să presteze întreținere către toți copiii pe care îi au, compensarea fiind doar o modalitate concretă și eficientă de executare a obligației. Soluția compensării judiciare se adoptă în funcție de situația concretă din fiecare speță.

B. Într-o altă orientare, minoritară, s-a considerat că în această ipoteză nu este posibilă compensarea judiciară a obligațiilor de întreținere, întrucât ambii părinți datorează întreținere copiilor lor, potrivit art. 516 din Codul civil.

S-a motivat și în sensul că, potrivit art. 1.618 lit. c) din Codul civil, compensația nu poate interveni atunci când are ca obiect un bun insesizabil, precum sunt creanțele privind dreptul de întreținere, interdicția fiind de natură a ocroti interesul superior al minorilor creditori ai întreținerii.

Aceste dispoziții sunt imperative, fiind lipsită de relevanță împrejurarea că ambele creanțe sunt certe, lichide și exigibile și faptul că au ca obiect o sumă de bani sau o anumită cantitate de bunuri fungibile de aceeași natură.

În plus, s-a arătat că, potrivit art. 515 din Codul civil, nimeni nu poate renunța pentru viitor la dreptul său de întreținere.

Prin urmare, părinții minorilor, în calitate de reprezentanți legali ai acestora, nu pot renunța la dreptul de a primi plata pensiei de întreținere. Această interdicție legală este aplicabilă chiar și în cazul în care fiecare minor ar locui la celălalt părinte, deoarece minorii trebuie să beneficieze de aceleași condiții financiare.

Dacă unul dintre părinți nu ar datora pensie de întreținere pentru minorul care se află în grija celuilalt părinte, atunci s-ar ajunge în situația în care un minor ar avea condiții de trai mai bune, deoarece se află în grija unui părinte care are venituri mai mari. Or, plata pensiei de întreținere aduce egalitate în aceste situații.

V. Jurisprudența Curții Constituționale

7. Instanța de contencios constituțional nu s-a pronunțat asupra constituționalității textelor de lege ce fac obiectul sesizării.

VI. Opinia procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

8. Procurorul general consideră că prima orientare jurisprudențială este în acord cu litera și spiritul legii, susținând că, în principiu, compensația este posibilă în materia obligației de întreținere datorată de părinte copilului său, întrucât creanța de întreținere nu este insesizabilă, în sensul că nu poate fi nicicând urmărită, ci, dimpotrivă, aceasta poate fi supusă urmăririi silite mobiliare, după distincțiile prevăzute de art. 729 alin. (1) lit. a) și b) din Codul de procedură civilă (până la o cotă de 1/2 pentru sumele datorate cu titlu de obligație de întreținere, respectiv până la o cotă de 1/3 pentru orice alte datorii).

Caracterul reciproc al datorii este de esență compensației, așa cum se desprinde din definiția dată acesteia de art. 1.616 din Codul civil.

Pe de altă parte, atât definiția dată compensației, cât și condițiile de existență ale acesteia prevăzute de art. 1.617 din Codul civil (datorii certe, lichide și exigibile, având ca obiect o sumă de bani sau o anumită cantitate de bunuri fungibile de aceeași natură) trebuie considerate ca referindu-se doar la compensația legală, aspect care rezultă din utilizarea în art. 1.617 alin. (1) din Codul civil a termenului „compensația operează de plin drept”, noul Cod civil, la fel ca și cel din 1865, nefăcând referiri la compensația convențională sau la cea judiciară, acestea fiind creații ale doctrinei și jurisprudenței.

Faptul că legea civilă nu reglementează decât compensația legală se explică prin aceea că existența compensației convenționale nu este altceva decât rezultatul libertății contractuale și al autonomiei de voință a datornicilor mutuali, părțile fiind libere să încheie orice act juridic prin care să pună capăt unor obligații reciproce într-un alt mod decât prin plată efectivă (prin compensație, remitere de datorie, dare în plată).

Rostul compensației convenționale este acela de a acoperi tocmai acele situații în care compensația legală nu poate fi operațională, cum ar fi faptul că datorile nu sunt ajunse încă la maturitate, nu sunt certe sau quantumul nu rezultă cu exactitate din titlul lor. Efectul esențial care se produce între beneficiarii compensației este că obligațiile se sting reciproc și concomitent, ca și când ar fi fost făcută o plată a fiecărei obligații în parte.

Atât sub imperiul fostului Cod al familiei, cât și al actualelor dispoziții ale Codului civil, se prevede posibilitatea încheierii de către părinți a unor înțelegeri cu privire la contribuția fiecăruia la întreținerea copilului minor în caz de divorț, însă, în această situație, învoiala produce efecte numai dacă este încuviințată de instanță.

Spre deosebire de reglementarea Codului familiei, potrivit căreia întreținerea se putea executa alternativ, fie în natură, fie în bani [art. 93 alin. 1], Codul civil instituie executarea în natură ca principală modalitate de executare.

În considerarea obligației de încurajare a părților de a recurge la metode de soluționare a conflictelor pe cale amiabilă stipulată în dispozițiile art. 263 alin. (2) din Codul civil, instanța de judecată poate lua act de înțelegerea părților cu privire la compensarea obligațiilor reciproce de întreținere datorate de fiecare părinte, aceasta și pentru că acest mod de stingere a obligațiilor prezintă o mare utilitate practică pentru ambele părți.

Compensarea obligațiilor bilaterale de întreținere, prin validarea de către instanță a înțelegerii părinților în acest sens, este și singura modalitate de restabilire a caracterului echitabil al contribuției părinților la întreținerea copilului minor.

Solicitarea pe care părțile o adresează instanței ca aceasta să dispună compensarea obligațiilor lor reciproce se datorează în acest caz tocmai faptului că nu este incidentă compensația legală, altfel, compensarea obligațiilor s-ar fi făcut automat, în virtutea legii, fără ca părțile să o mai solicite.

Din faptul că înțelegerea părților cu privire la compensarea obligațiilor de întreținere trebuie validată de instanță, compensarea convențională fiind lăsată la aprecierea instanței, în funcție de modul în care aceasta influențează interesul superior al copiilor, nu trebuie să se înțeleagă că în astfel de cauze ar fi vorba despre o compensație judiciară expresă, ce ar putea opera doar în acele proceduri ce presupun o lichidare judiciară în sensul art. 1.617 alin. (2) din Codul civil.

În concluzie, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 1.616—1.618 lit. c) raportat la art. 499, art. 514 alin. (1) și (3), art. 515, art. 525 alin. (1), art. 529—531 din Codul civil și art. 729 alin. (3) și (7) din Codul de procedură civilă, instanța de tutelă va putea încuviința compensația convențională a obligațiilor de întreținere datorate de fiecare părinte copilului care nu locuiește cu acesta, în măsura în care înțelegerea părinților nu contravine interesului superior al copilului.

VII. Opinia judecătorilor-raportori

9. Constatând îndeplinite condițiile privind admisibilitatea recursului în interesul legii, judecătorii-raportori au apreciat că, în interpretarea și aplicarea unitară a textelor de lege supuse dezlegării, instanța de tutelă va putea dispune compensația obligațiilor de întreținere datorate de fiecare părinte copilului care nu locuiește cu acesta, până la limita celei mai mici dintre ele și în măsura în care compensația nu contravine interesului superior al copilului.

VIII. Înalta Curte de Casație și Justiție

10. Examinând sesizarea cu recurs în interesul legii, raportul întocmit de judecătorii-raportori și dispozițiile legale ce se solicită a fi interpretate în mod unitar, reține următoarele:

Asupra admisibilității recursului în interesul legii

11. Conform art. 515 din Codul de procedură civilă, „recursul în interesul legii este admisibil numai dacă se face dovada că problemele de drept care formează obiectul judecății au fost soluționate în mod diferit prin hotărâri judecătorești definitive, care se anexează cererii”.

12. Din cuprinsul textului de lege menționat rezultă patru condiții ce trebuie îndeplinite cumulativ pentru ca recursul în interesul legii să fie admisibil, și anume: sesizarea să aibă ca obiect o problemă de drept; această problemă de drept să fi fost dezlegată diferit de instanțele judecătorești; dovada soluționării diferite să se facă prin hotărâri judecătorești definitive; hotărârile judecătorești să fie anexate cererii.

13. *Sesizarea trebuie să aibă ca obiect o problemă de drept.*

Potrivit actului de sesizare, problema de drept soluționată diferit de instanțe vizează „interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 1.616—1.618 lit. c) raportat la art. 499, art. 514 alin. (1) și (3), art. 515, art. 525 alin. (1), art. 529—531 din Codul civil și art. 729 alin. (3) și (7) din Codul de procedură civilă, referitor la posibilitatea compensării pe cale judiciară a obligațiilor de întreținere datorate de părinți copiilor, atunci când copiii au fost separați, iar fiecare dintre părinți prestează întreținere copilului (copiilor) care nu locuiește (locuiesc) împreună cu el”.

Problema de drept supusă dezbaterii a fost generată de interpretarea și aplicarea diferite de către instanțele judecătorești a unor reglementări legale ce s-au dovedit a fi insuficient de clare și precise, generând în acest fel o practică neunitară.

Sunt instanțe care au considerat, în interpretarea acestor dispoziții legale, că este posibilă compensația judiciară a obligațiilor de întreținere stabilite în sarcina fiecăruia dintre părinți, atunci când copiii au fost separați, iar fiecare părinte prestează întreținere copilului (copiilor) care nu locuiește (locuiesc) împreună cu el, soluția compensării nefiind dezbătută și motivată în drept, ci considerată ca firească.

Alte instanțe au considerat, în interpretarea aceluiași dispoziții legale, că nu este posibilă compensarea judiciară a obligațiilor de întreținere, întrucât ambii părinți datorează întreținere copiilor lor, potrivit art. 516 din Codul civil, iar părinții minorilor, în calitate de reprezentanți legali ai acestora, nu pot renunța la dreptul de a primi plata pensiei de întreținere.

Prin urmare, există o jurisprudență neunitară în ceea ce privește posibilitatea compensării pe cale judiciară a obligațiilor de întreținere datorate de părinți copiilor, atunci când copiii au fost separați, iar fiecare dintre părinți prestează întreținere copilului care nu locuiește împreună cu el.

De aceea, se solicită Înaltei Curți de Casație și Justiție ca, pe calea recursului în interesul legii, să stabilească o interpretare unitară a acestor dispoziții legale, în sensul de a decide dacă din cuprinsul acestor prevederi legale rezultă sau nu posibilitatea compensării pe cale judiciară a obligațiilor de întreținere datorate de părinți copiilor, atunci când fiecare părinte prestează întreținere unui copil/unor copii.

Problema de drept supusă dezbaterii pe calea recursului în interesul legii este una reală, legată de posibilitatea de a interpreta diferit texte de lege care se aplică prin coroborare.

Sintagma „problemă de drept” trebuie raportată și la prevederile art. 5 alin. (2) din Codul de procedură civilă, potrivit cărora „niciun judecător nu poate refuza să judece pe motiv că legea nu prevede, este neclară sau incompletă”, astfel că se extinde și la noțiuni care derivă din aplicarea unuia sau unor texte legale și care nu au o consacrare legislativă expresă, dar își găsesc aplicabilitatea în cauză și sunt recunoscute și abordate la nivel doctrinar sau jurisprudențial, astfel cum se întâmplă în cazul compensării convenționale și a celei judiciare.

În analiza supusă dezbaterii, normele de drept disputate reglementează cadrul legal al obligațiilor de întreținere a copiilor de către părinții lor, pentru ipoteza în care ambilor părinți le sunt încredințați copii, și sunt interpretate în corelație cu art. 1.616 și următoarele din Codul civil, care reglementează compensația, ca modalitate de stingere a obligațiilor, în scopul stabilirii posibilității realizării unei compensații judiciare.

Întrucât realizarea compensației judiciare, în funcție de regimul juridic al obligației de întreținere, a creat o jurisprudență neunitară, este îndeplinită și condiția posibilității de interpretare diferită a textelor legale în discuție. Înțelesul unor astfel de norme, în raport cu corelarea lor, urmează a fi explicat și determinat prin procedura recursului în interesul legii.

În consecință, Completul competent să judece recursul în interesul legii constată că obiectul sesizării îl reprezintă o problemă de drept atrasă de interpretarea diferită pe care instanțele de judecată au dat-o în privința unor norme juridice insuficient de clare și precise, astfel încât prima condiție de admisibilitate a recursului în interesul legii este îndeplinită.

Dezlegarea acestei probleme de drept controverse din practica instanțelor judecătorești răspunde scopului recursului în interesul legii de a asigura o interpretare și aplicare unitară a legii de către toate instanțele judecătorești și, pe cale de consecință, o jurisprudență predictibilă.

14. *Problema de drept ce face obiectul sesizării a fost dezlegată diferit de instanțele judecătorești.*

Așa cum rezultă din cuprinsul hotărârilor definitive anexate actului de sesizare, sunt instanțe care consideră că este posibilă compensația judiciară a obligațiilor de întreținere stabilite în sarcina fiecăruia dintre părinți în ipoteza vizată de sesizare.

În această orientare jurisprudențială, s-a apreciat că obligația de întreținere are caracter personal, fiind inseparabil legată de persoana celui îndreptățit a o primi, precum și de persoana celui obligat să o presteze. Astfel, creanța de întreținere este exceptată de la regula compensației legale, însă compensația judiciară este posibilă, atunci când unii dintre copii sunt încredințați unui părinte, iar alții, celui alt părinte.

Într-o altă orientare jurisprudențială, minoritară, rezultată din hotărârile anexate, se consideră că nu este posibilă compensarea judiciară a obligațiilor de întreținere, întrucât ambii părinți datorează întreținere copiilor lor. Dacă unul dintre părinți nu ar datora pensie de întreținere pentru minorul care se află în grija celuilalt părinte, atunci s-ar ajunge în situația în care un minor ar avea condiții de trai mai bune, deoarece se află în grija unui părinte care are venituri mai mari. Or, plata pensiei de întreținere aduce egalitate în aceste situații.

În consecință, în practica judecătorească s-au conturat două orientări jurisprudențiale diferite, întemeiate pe interpretarea și aplicarea aceluiași prevederi legale, ceea ce justifică necesitatea pronunțării unei decizii care să asigure unitatea de jurisprudență.

15. *Dovada soluționării diferite trebuie să se facă prin hotărâri judecătorești definitive.*

Așa cum rezultă din cuprinsul art. 515 din Codul de procedură civilă, dovada soluționării diferite a problemei de drept ce face obiectul sesizării trebuie să se facă prin hotărâri definitive, fără ca textul de lege menționat să impună cerința unui anumit număr de hotărâri sau condiția ca soluțiile diferite să fi fost pronunțate la nivelul instanțelor din întreaga țară.

Această condiție este, de asemenea, îndeplinită în cauză, întrucât au fost atașate actului de sesizare hotărâri judecătorești definitive ce cuprind soluțiile jurisprudențiale neunitare, rezultate din interpretarea diferită a textelor de lege analizate.

16. *Hotărârile judecătorești trebuie să fie anexate cererii.*

Anexele care însoțesc actul de sesizare fac dovada îndeplinirii acestei condiții formale.

17. Pentru argumentele expuse, apreciind îndeplinite cerințele art. 515 din Codul de procedură civilă, se constată că recursul în interesul legii este admisibil.

Asupra fondului recursului în interesul legii

18. Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul competent să judece recursul în interesul legii reține că, în dezlegarea problemei de drept referitoare la posibilitatea compensării pe cale judiciară a obligațiilor de întreținere datorate de părinți copiilor, atunci când copiii au fost separați, iar fiecare dintre părinți prestează întreținere copiilor care nu locuiesc împreună cu el, se vor analiza următoarele aspecte: dreptul la întreținere al minorului și conținutul autorității părintești; principiul respectării interesului superior al copilului; obligația de întreținere; modalități de executare: compensația legală, compensația convențională și compensația judiciară.

19. *Dreptul la întreținere al minorului și conținutul autorității părintești; principiul respectării interesului superior al copilului*

Dreptul copilului la întreținere din partea părinților este inerent drepturilor și îndatoririlor părintești, fundamentat pe asumarea responsabilă a calității de părinte.

Starea de nevoie a minorului care nu obține venituri din muncă se prezumă, în lumina art. 499 alin. (1) din Codul civil, care instituie obligația de întreținere a copilului minor de către părinții săi, fără nicio circumstanțiere.

Dreptul copilului minor la întreținere din partea ambilor părinți există indiferent dacă părinții sunt despărțiți în fapt sau divorțați. Nici părintele decăzut din exercițiul autorității părintești nu este scutit de obligația de a da întreținere copilului, astfel cum dispune art. 510 din Codul civil.

Mai mult, art. 525 alin. (1) din Codul civil prevede că „*minorul care cere întreținere de la părinții săi se află în nevoie dacă nu se poate întreține din munca sa, chiar dacă ar avea bunuri*”.

În consecință, starea de nevoie a minorului se apreciază în raport cu imposibilitatea de a obține venituri din muncă, iar nu și în raport cu posibilitatea de a se întreține din bunurile sale, spre deosebire de condiția generală privitoare la starea de nevoie prevăzută de art. 524 din Codul civil.

Corelativ, obligația de întreținere a părinților este parte componentă a autorității părintești, ca ansamblu de drepturi și obligații ce privesc persoana și bunurile copilului și care aparțin în mod egal ambilor părinți.

Autoritatea părintească are caracter legal și imperativ. Părinții nu pot să renunțe sau să modifice conținutul drepturilor și obligațiilor pe care le au față de copil; se pot însă înțelege asupra modului de exercitare a drepturilor și îndatoririlor părintești, dar numai cu încuviințarea instanței care va verifica dacă învoiala părinților răspunde interesului copilului.

Astfel, orice înțelegere a părinților cu privire la modalitatea de exercitare a drepturilor și de îndeplinire a obligațiilor părintești trebuie subsumată principiului respectării interesului superior al copilului, principiu înscris în art. 2 din Legea nr. 272/2004, conform căruia: „(1) *Prezenta lege, orice alte reglementări adoptate în domeniul respectării și promovării drepturilor copilului, precum și orice act juridic emis sau, după caz, încheiat în acest domeniu se subordonează cu prioritate principiului interesului superior al copilului.*

(2) *Interesul superior al copilului se circumscrie dreptului copilului la o dezvoltare fizică și morală normală, la echilibrul socioafectiv și la viața de familie.*

(3) *Principiul interesului superior al copilului este impus inclusiv în legătură cu drepturile și obligațiile ce revin părinților*

copilului, altor reprezentanți legali ai săi, precum și oricăror persoane cărora acesta le-a fost plasat în mod legal.

(4) *Principiul interesului superior al copilului va prevala în toate demersurile și deciziile care privesc copiii, întreprinse de autoritățile publice și de organismele private autorizate, precum și în cauzele soluționate de instanțele judecătorești.*”

În același sens, art. 263 alin. (1) din Codul civil enunță principiul esențial care fundamentează măsurile privitoare la copil, și anume respectarea interesului superior al acestuia, în timp ce alin. (2) subliniază prevalența și preferința pentru modalitățile alternative de rezolvare pe cale amiabilă a conflictelor, în considerarea ocrotirii interesului superior al copilului, stipulând că „*pentru rezolvarea cererilor care se referă la copii, autoritățile competente sunt datoare să dea toate îndrumările necesare pentru ca părțile să recurgă la metodele de soluționare a conflictelor pe cale amiabilă*”.

Atât sub imperiul fostului Cod al familiei (art. 107 alin. 3), cât și al actualelor dispoziții ale Codului civil [art. 499 alin. (4)], legiuitorul a reglementat posibilitatea încheierii de către părinți a unor înțelegeri cu privire la contribuția fiecăruia la întreținerea copilului minor; în caz de divorț însă învoiala produce efecte numai dacă este încuviințată de instanță.

Încuviințarea instanței era necesară pentru ca instanța să poată cunoaște și cenzura dacă învoiala părinților privind contribuția fiecăruia la întreținerea copilului minor nu a intervenit pentru a determina pe un soț să accepte divorțul și, deci, de a ușura obținerea lui, precum și pentru a se verifica dacă, prin învoiala soților, nu se urmărește, în realitate, micșorarea pensiei de întreținere convenite, de exemplu, unui alt copil al unuia dintre părinți.

20. *Obligația de întreținere. Modalități de executare*

Conform dispozițiilor art. 499 din Codul civil, „(1) *Tatăl și mama sunt obligați, în solidar, să dea întreținere copilului lor minor, asigurându-i cele necesare traiului, precum și educația, învățătura și pregătirea sa profesională.*

(2) *Dacă minorul are un venit propriu care nu este îndestulător, părinții au obligația de a-i asigura condițiile necesare pentru creșterea, educarea și pregătirea sa profesională.*

(3) *Părinții sunt obligați să îl întrețină pe copilul devenit major, dacă se află în continuarea studiilor, până la terminarea acestora, dar fără a depăși vârsta de 26 ani. (...)*”

Din interpretarea acestor dispoziții legale rezultă că obligația de întreținere are un caracter legal și un conținut complex, material și moral. Astfel, obligația de întreținere a minorului include mai multe componente, reflectate în conținutul art. 487 și 499 din Codul civil, respectiv cele necesare traiului, dar și cele necesare asigurării educației, învățăturii și pregătirii profesionale. Prin urmare, starea de nevoie a minorului trebuie apreciată în funcție de toate aceste aspecte.

Obligația de întreținere pe care o părinții o au față de copilul lor minor este o obligație solidară, solidaritatea fiind instituită expres prin dispozițiile art. 499 alin. (1) din Codul civil.

Din caracterul legal al obligației de întreținere rezultă unele consecințe, cum ar fi inadmisibilitatea renunțării la întreținere, aspect prevăzut expres în dispozițiile art. 515 din Codul civil, și cenzurarea de către instanța de tutelă a înțelegerii părinților cu privire la prestarea întreținerii către copii, cu scopul de a se verifica dacă este respectat interesul superior al copilului.

Potrivit art. 514 din Codul civil: „(1) *Obligația de întreținere are caracter personal. (...)* (3) *Dreptul la întreținere nu poate fi cedat și nu poate fi urmărit decât în condițiile prevăzute de lege.*”

Acest articol instituie caracterul esențialmente *intuitu personae* al obligației de întreținere, caracterul personal raportându-se atât la debitor, cât și la creditor. Din caracterul legal și *intuitu personae* al dreptului la întreținere rezultă că aceasta, în principiu, nu poate fi transmis și nu poate fi urmărit.

În același sens, fiind o măsură de protecție a unei persoane prezumate a fi în nevoie, nu se poate renunța la dreptul de întreținere.

Spre deosebire de reglementarea Codului familiei, potrivit căreia întreținerea se putea executa alternativ, fie în natură, fie în bani (art. 93 alin. 1), Codul civil actual instituie executarea în natură ca principală modalitate de executare.

În acest sens, art. 530 din Codul civil prevede:

„(1) *Obligația de întreținere se execută în natură, prin asigurarea celor necesare traiului și, după caz, a cheltuielilor pentru educare, învățatură și pregătire profesională.*

(2) *Dacă obligația de întreținere nu se execută de bunăvoie, în natură, instanța de tutelă dispune executarea ei prin plata unei pensii de întreținere, stabilită în bani. (...)*”

Prin urmare, instanța de tutelă dispune executarea obligației de întreținere prin plata unei pensii de întreținere, stabilită în bani, ori de câte ori obligația de întreținere nu se execută de bunăvoie în natură, ipoteză care se regăsește în cazul soluționării acțiunilor de divorț care implică și încredințarea minorilor spre creștere și educare unuia dintre părinți sau ambilor părinți, atunci când copiii sunt separați. Se instituie prin lege obligația instanței de a se pronunța și asupra obligației de întreținere, stabilită în bani, datorate de părinți copiilor, chiar dacă nu există un petit al cererii de chemare în judecată care să aibă un astfel de obiect.

Art. 499 alin. (4) din Codul civil prevede că „*în caz de neînțelegere, întinderea obligației de întreținere, felul și modalitățile executării, precum și contribuțiile fiecăruia dintre părinți se stabilesc de instanța de tutelă pe baza raportului de anchetă psihosocială*”.

Textul impune condiția de a exista neînțelegere, ceea ce presupune fie existența unei convenții a părților asupra căreia au venit, fie, în cele mai multe cazuri, când nu există o astfel de convenție sau cereri exprese ale părților cu privire la întinderea obligației de întreținere, a felului și modalității de executare și a contribuției părților, ca instanța să pună în discuția părților aceste aspecte.

Faptul că această schimbare de paradigmă nu pare să dea posibilitatea instanței de judecată de a stabili încă de la început plata unei pensii de întreținere în bani, ci doar în subsidiar, în măsura în care obligația de întreținere în natură nu se execută de bunăvoie, a fost criticat de o parte a doctrinei, pe motiv că obligă părțile să aștepte ca instanța de tutelă să constate refuzul de executare în natură, în acele situații în care este evident că atât creditorul, cât și debitorul preferă modalitatea achitării întreținerii prin echivalent bănesc.

21. *Compensația legală, compensația convențională și compensația judiciară, ca modalități de executare, prin stingere, a obligației de întreținere*

Reglementată între modurile de stingere a obligațiilor în art. 1.615 din Codul civil, compensația a primit o consacrare distinctă în art. 1.616 din același cod, care prevede că „*datoriile reciproce se sting prin compensație până la concurența celei mai mici dintre ele*”.

Astfel, dacă obligațiile sunt egale, se sting în întregime, iar dacă nu sunt de aceeași valoare, se sting până la concurența celei mai mici dintre ele.

În opinia jurisprudențială minoritară, care a respins posibilitatea compensării obligațiilor de întreținere ce incumbă părinților divorțați, motivul principal pentru care compensația nu ar putea să opereze în această materie a constat, de fapt, în lipsa caracterului reciproc al obligației de întreținere dintre părinți și copiii lor minori, obligația de întreținere revenind doar părinților. S-a reținut în acest sens că este de esența compensației caracterul reciproc al datoriilor, așa cum se desprinde din definiția dată acesteia de art. 1.616 din Codul civil.

Această opinie ignoră însă faptul că atât definiția dată compensației de art. 1.616 din Codul civil, cât și condițiile de existență ale acesteia prevăzute de art. 1.617 din Codul civil

(datorii certe, lichide și exigibile având ca obiect o sumă de bani sau o anumită cantitate de bunuri fungibile de aceeași natură) trebuie considerate ca referindu-se doar la compensația legală, aspect care rezultă din utilizarea în art. 1.617 alin. (1) din Codul civil a sintagmei „*compensația operează de plin drept*”, noul Cod civil, la fel ca și cel din 1865, nefăcând referiri la compensația convențională, care operează prin acordul de voință al părților, sau la cea judiciară, care este hotărâtă de instanța de judecată competentă, aceste noțiuni fiind dezvoltate în doctrină și jurisprudență.

Faptul că legea civilă nu reglementează decât compensația legală se explică prin aceea că existența compensației convenționale nu este altceva decât rezultatul libertății contractuale și al autonomiei de voință a datornicilor mutuali, părțile fiind libere să încheie orice act juridic prin care să pună capăt unor obligații reciproce într-un alt mod decât prin plată efectivă, iar compensația judiciară intervine atunci când instanța, constatând dovedite pretenții reciproce în cauză, procedează la compensarea datoriilor pe care părțile le au una față de alta până la valoarea celei mai mici și dispune obligarea debitorului având cea mai mare datorie la plata diferenței rămase neacoperite prin compensare, în aplicarea art. 1.616 din Codul civil.

Rostul compensației convenționale este acela de a acoperi tocmai acele situații în care compensația legală nu poate fi operațională, cum ar fi faptul că datoriile nu sunt ajunse încă la maturitate, nu sunt certe sau cuantumul nu rezultă cu exactitate din titlul lor, pe când rațiunea compensației judiciare este aceea de a facilita executarea obligațiilor reciproce între părțile litigiului, astfel cum acestea au rezultat din probele administrate în cauză.

Efectul esențial care se produce între beneficiarii compensației este că obligațiile se sting reciproc și concomitent, ca și când ar fi fost făcută o plată a fiecărei obligații în parte.

În cazul compensației legale efectul extinctiv se produce automat, *ope legis*, deci fără să mai fie necesară vreo manifestare de voință din partea debitorilor reciproci, în schimb, în cazul compensației convenționale, stingerea datoriilor se produce după cum au convenit părțile prin contractul lor, iar în cazul compensației judiciare, stingerea obligațiilor se realizează în temeiul dispozițiilor instanței.

Aplicând aceste principii problemei de drept de dezlegat, se impune acceptarea opiniei conform căreia, în ipoteza în care părinții sunt separați și fiecăruia dintre ei i-au fost încredințați copii în întreținere, se va dispune compensarea judiciară a obligațiilor lor reciproce de către instanță, în funcție de circumstanțele particulare ale fiecărei cauze și cu respectarea principiului interesului superior al copilului.

Astfel, după îndeplinirea condițiilor impuse de art. 499 alin. (4) din Codul civil, compensația judiciară, ca modalitate de executare a obligațiilor reciproce, se poate dispune de către instanță, scopul său fiind acela de a stinge reciproc și concomitent obligațiile dintre părți, până la limita celei mai mici dintre ele, astfel încât niciun copil să nu primească mai puțin decât alt copil și să se evite proceduri inutile, precum plăți lunare reciproce ale unor sume de bani având aceeași destinație.

În consecință, dreptul fiind un instrument viu, realitățile practice trebuie să primească consacrări juridice, printr-o interpretare evolutivă, sociologică a dispozițiilor legale care guvernează o anumită materie, chiar dacă, strict formal, această situație nu este reglementată în mod expres.

În acest context, deși, în opinia minoritară, s-a susținut că obligația de întreținere nu poate face obiectul compensației, din cauza insesizabilității generate de caracterul său personal, în literatura de specialitate s-a arătat că este admisibilă compensația judiciară ce poate fi dispusă de instanță numai cu privire la creanțe de întreținere, ceea ce se întâmplă în cazul părinților divorțați, când fiecăruia i s-au încredințat copii spre creștere și educare. În situația compensării, pensia de întreținere se stabilește exclusiv în sarcina părintelui căruia îi

revine obligația pensiei celei mai mari, suma reducându-se corespunzător cu suma pe care celălalt părinte o datorează pentru copilul încredințat debitorului pensiei respective.

Mai mult, se poate observa că, în jurisprudența fostului Tribunal Suprem, se accepta inclusiv ca instanța de judecată să poată încuviința înțelegerea părților în sensul ca întreținerea să fie suportată numai de părintele în îngrijirea căruia se afla minorul, dacă acest părinte avea posibilitățile materiale îndestulătoare pentru aceasta. Numai în cazurile în care toate nevoile copilului erau acoperite cu posibilitățile materiale îndestulătoare ale părintelui căruia i-a fost încredințat, instanța judecătorească era îndreptățită să încuviințeze înțelegerea potrivit căreia întreținerea va fi suportată numai de persoana în cauză, pentru că, într-o asemenea situație, copilul nu se mai afla, temporar, în nevoie (Tribunalul Suprem — Secția civilă, Decizia nr. 214 din 1 februarie 1983, în Culegerea de decizii, 1983, pagina 111).

Împrejurarea că este posibilă compensația convențională nu poate semnifica în niciun caz că părintele renunță la pensia de întreținere cuvenită copilului, întrucât, astfel cum s-a arătat anterior, dreptul la pensie de întreținere aparține acestuia, iar nu părintelui căruia i-a fost încredințat spre creștere și educare, iar compensația urmează a se face până la limita celei mai mici dintre obligațiile de

întreținere, evitându-se astfel prejudicierea intereselor copilului. Cu atât mai mult, compensația judiciară, prin care instanța consfințește compensația convențională, nu poate fi considerată ca renunțare la pensia de întreținere cuvenită copilului.

Este necesar însă ca, în ipoteza descrisă, dar și în situația în care părțile solicită expres compensarea convențională a obligațiilor de întreținere, instanța să verifice *in concreto* elementele fiecărei cereri de chemare în judecată, pe baza anchetelor sociale dispuse în cauză, stabilind veniturile fiecărui părinte și, în funcție de aceste venituri și de nevoile copiilor, pensia de întreținere ce urmează a fi plătită copiilor minori sau celor aflați în continuarea studiilor, în limitele și cuantumul legale, tinzând a asigura fiecărui copil încredințat unuia dintre părinți un nivel de viață corespunzător și fără disproporții.

În plus, ca o exigență a procesului echitabil, reglementat de art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul competent să judece recursul în interesul legii consideră că dispunerea de către instanța de judecată a măsurii compensării judiciare ar trebui motivată în fiecare caz în parte cu expunerea ansamblului argumentelor de fapt și drept care determină o asemenea măsură.

22. Pentru toate aceste considerente,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite recursul în interesul legii promovat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și, în consecință, stabilește că:

În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 1.616—1.618 lit. c) raportat la art. 499, art. 514 alin. (1) și (3), art. 515, art. 525 alin. (1), art. 529—531 din Codul civil și art. 729 alin. (3) și (7) din Codul de procedură civilă, instanța de tutelă va putea dispune compensația obligațiilor de întreținere datorate de fiecare părinte copilului care nu locuiește cu acesta, până la limita celei mai mici dintre ele și în măsura în care compensația nu contravine interesului superior al copilului.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 517 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 11 februarie 2019.

VICEPREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

GABRIELA ELENA BOGASIU

Magistrat-asistent,
Elena Adriana Stamatescu

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)

Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro

Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.73, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72

Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

